

Utbildningsdepartementet
Diarienummer U2023/02898
u.remissvar@regeringskansliet.se

**Remissvar Ny myndighetsstruktur för finansiering av
forskning och innovation, SOU2023:59 och Statlig
forskningsfinansiering Underlagsrapporter, SOU
2023:19**

Mälardalens universitets synpunkter på utredningens förslag

En statlig finansieringsstruktur med tre myndigheter (s. 251)

Förslag: Tre nya myndigheter inrättas: Vetenskapsmyndigheten, Myndigheten för strategisk forskning och Innovationsmyndigheten.

Samtidigt avvecklas de nuvarande myndigheterna Formas (Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande), Forte (Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd), Vetenskapsrådet och Vinnova (Verket för innovationssystem). Den externa forskningsfinansieringen vid Energimyndigheten upphör.

All statlig extern finansiering av forskning och innovation ska fördelas via de tre nya myndigheterna. Myndigheter som i dag lyser ut medel ska upphöra med detta och medel ska i stället utlysas, fördelas och administreras via Myndigheten för strategisk forskning. Rymdstyrelsen utgör enda undantaget och föreslås fortsätta med nuvarande verksamhet.

Mälardalens universitet anser att ambitionen att samla samtliga externa finansieringsmöjligheter i grunden är bra för att underlätta för forskare att hitta och söka externa medel. Det blir enklare för den enskilde forskaren att bevaka finansieringsmöjligheter och enklare att ta del av forskningsbidragsutlysningar och förstå vad som krävs för ansökan eftersom det troligtvis kommer finnas stora likheter mellan olika program/utlysningar.

Vi har identifierat följande risker med förslaget

- När antalet aktörer minskar riskerar man gå miste om kreativitet och innovationer relaterade till själva finansiärsverksamheten, eftersom det inte är lika många som kan förbättra/utveckla nya arbetssätt.
- En enda myndighet (eller en per steg i innovationskedjan) hindrar mångfald och nytänkande samtidigt som man i högre grad riskerar att bli utsatt för politisk påverkan. Styrelsers sammansättning och uppdrag kan lätt ändras genom ett penndrag.
- Förslaget är som helhet ganska omvälvande och innebär en risk för att tappa fart. Det tar lång tid att bygga välfungerande strukturer som möter samhällets behov. Det bör därmed noga övervägas om nyttan i alla delar är tillräckligt stark för att motivera att det kommer vara ett tapp kring forskningsfinansieringens effektivitet under denna period.

Kommentarer till förslaget

Forskning, innovation och efterföljande impact är inte en rak kedja utan består av kontinuerliga återkopplingar och startpunkter som kan uppstå var som helst i innovationssystemet. Detta är något man bör ta höjd för i en eventuell omorganisation så att innovationssystemets samtliga delar gynnas och så att det inte uppstår suboptimeringar på grund av organisationsstrukturen. En omvandling från dagens fyra större myndigheter till tre myndigheter för forskningsfinansiering förbättrar sannolikt inte kvaliteten på svensk forskning och innovation. I stället för att minska antalet myndigheter och omstrukturera borde snarare samordningen mellan de befintliga stärkas.

Det är endast marginella förändringar för Vetenskapsrådet respektive Vinnova. Det kan mer uppfattas som ett namnbyte med vissa förändringar i uppdragen. Vidare riskerar uppdragen för Myndigheten för strategisk forskning och Innovationsmyndigheten överlappa varandra.

Sektorsmyndigheterna

Genom att ta bort forskningsdelen i flera sektorsmyndigheter, ointetgör man kopplingen mellan forskningsstöd och andra typer av stöd och insatser som kommer ligga kvar inom sektorsmyndigheterna, och man kan inte längre från dessa myndigheter initiera forskningsprogram baserat på verkliga behov i näringslivet och övriga samhället.

Flytten av forskningsfinansieringen från sektorsmyndigheterna, där forskningen är en central del av verksamheten med starka synergier mellan olika delområden, riskerar bromsa viktiga forskningsinsatser vars mål är att lösa samhällsutmaningar.

Att slå isär det viktiga sektorsområdet som upprätthålls av Energimyndigheten där man sömlöst kan röra sig inom innovationskedjan riskerar att skapa flera s k 'dödens dalar' med glapp i finansieringsmöjligheter men även suboptimeringar och spretande målsättningar.

Förslaget riskerar att skapa distans mellan experterna hos sektorsmyndigheterna och de frågor inom respektive ansvarsområde som kräver ny kunskap, och myndigheten som finansierar forskningen, vilket kan leda till mindre relevans i forskningen.

Akademisk frihet

Med ett fåtal myndigheter riskerar den akademiska friheten begränsas mer än idag då det finns flera olika finansiärer.

Balansen mellan akademisk frihet och ambitionen att vara internationellt konkurrenskraftig riskerar leda till att friheten inte väger lika tungt som konkurrenskraft och "styrning".

Balansen mellan att lösa Sveriges samhällsutmaningar och att vara konkurrenskraftiga internationellt bör också beaktas. Även forskning som inte är internationell (till exempel om socialtjänst och andra nationellt specifika områden) är viktig för Sverige.

Vetenskapsmyndigheten (s. 284)

Förslag: En ny myndighet med benämningen Vetenskapsmyndigheten inrättas. Dess uppgift är att ge stöd till grundläggande forskning av högsta vetenskapliga kvalitet inom samtliga vetenskapsområden. Vetenskapsmyndigheten ska också ge stöd till banbrytande forskning samt initiera och stödja satsningar inom forskningsinfrastruktur.

Vetenskapsmyndigheten leds av en styrelse, där sex av ledamöterna utses av forskarsamhället via elektorval och tre av ledamöterna, däribland ordföranden, utses av regeringen.

Inom Vetenskapsmyndigheten ska det finnas sex särskilt beslutande organ. Av dessa är fyra vetenskapliga råd, som tillsammans täcker alla vetenskapsområden. Därtill finns två råd inom forskningsinfrastruktur, ett för storskalig forskningsinfrastruktur och ett för digitala forskningsinfrastrukturer.

Ledamöter inom styrelse och beslutande organ utses för tre år i taget, och högst sex år i följd.

Mälardalens universitet anser att en vetenskapsmyndighet är väl motiverad. Vetenskapsmyndigheten liknar på många sätt dagens Vetenskapsråd. Det framgår inte varför det är motiverat att starta upp en helt ny myndighet i stället för att införa de föreslagna förändringarna på befintlig myndighet.

Om excellensforskningen ska finnas inom Vetenskapsmyndighetens ansvarsområde, bör det övervägas om även det nationella ansvaret för den europeiska excellensforskningen samlas här som exempelvis National Contact Points för ERC och MSCA.

Internationella samarbeten lyfts ofta fram som en viktig del i framgångsrik forskning av hög kvalitet. Det bör därför övervägas om Vetenskapsmyndigheten också ska kunna finansiera internationella samarbeten för att nå dess mål om vetenskap av högsta kvalitet och banbrytande forskning.

Mälardalens universitet stödjer förslaget att Vetenskapsmyndigheten ska kunna besluta om långsiktig finansiering av storskalig forskningsinfrastruktur i Sverige.

Vi anser däremot att förslaget om digital infrastruktur inte är tillräckligt utvecklat. Lärosätena behöver välfungerande och hållbara e-infrastrukturer även för utbildning och därför bör planering, samordning och finansiering av e-infrastruktur betraktas i en helhet. Det bör därför övervägas att ytterligare utreda en gemensam organisering av e-infrastruktur för såväl forskning som utbildning.

Styrning och organisation

Utredningen pekar ut vilken inre struktur Vetenskapsmyndigheten ska ha (sex beslutande organ). Det är bra att beslut inom myndigheten kan hanteras inom respektive vetenskapsområde samt inom områdena storskalig respektive digital forskningsinfrastruktur eftersom förutsättningar och möjligheter inom de olika områdena skiljer sig åt. Mälardalens universitet anser dock att även Vetenskapsmyndigheten, i likhet med de övriga föreslagna myndigheterna, bör en stor frihet rörande intern organisation. Vi anser även att ett större forskarinflytande är nödvändigt för att säkra såväl prioritering som forskningens kvalitet, långsiktighet och förmåga att lösa samhällsutmaningar. Det är viktigt att tillsättning av ledamöter i de beslutande organen sker genom en transparent process och att jävssituationer undviks.

Myndigheten för strategisk forskning (s. 305)

Förslag: En ny myndighet med benämningen Myndigheten för strategisk forskning inrättas. Dess uppgift är att ge stöd till forsknings- och innovationsaktiviteter av betydelse för det svenska samhället och näringslivet. Myndigheten ska också finansiera forskning och innovation som stödjer andra myndigheters sakområden. Områden som i dag finansieras via myndigheter som lyser ut externa medel för forskning och innovation ska framgent finansieras via Myndigheten för strategisk forskning.

Myndigheten ska ha ansvar för implementering av Sveriges formella internationella samarbeten inom forskning och innovation, inklusive samarbeten inom EU.

Myndigheten för strategisk forskning ska tillhandahålla ett ansöknings- och ärendehanteringssystem som även ska användas av Vetenskapsmyndigheten, Innovationsmyndigheten och Rymdstyrelsen.

Myndigheten för strategisk forskning leds av en styrelse med nio ledamöter som utses av regeringen. Ledamöterna utses för tre år i taget, och högst sex år i följd.

Mälardalens universitet anser att det är positivt att ansvaret och finansieringen för internationella samarbeten samlas i Myndigheten för Strategisk forskning. Detta bör bidra till tydlighet om vilken myndighet som finansierar internationella samarbeten och öka Sveriges deltagande i EU-programmen. Det kan dock övervägas om ansvaret för internationell excellensforskning såsom ERC skulle kunna höra till Vetenskapsmyndighetens område.

Förändringar och förbättringar avseende både internationalisering och ansökningssystem är välkomna. Det bör dock övervägas om detta motiverar att skapa en ny myndighet eller om det kan göras på annat sätt för att möta forskarnas och samhällets behov.

Styrning och organisation

Styrelsens nio ledamöter ska utses av Regeringen men det finns inget nämnt om fördelning mellan olika intressenter, till exempel om det finns en fördelning mellan politiska företrädare, forskare och näringsliv. Mälardalens universitet anser att ett större forskarinflytande är nödvändigt för att säkra såväl prioritering som forskningens kvalitet, långsiktighet och förmåga att lösa samhällsutmaningar. Det är viktigt att tillsättning av ledamöter i de beslutande organen sker genom en transparent process och att jävssituationer undviks.

Kommentarer till förslaget

Det är mycket viktigt att det finns en effektiv struktur kring att utlysningar genomförs utifrån samhällets och näringslivets behov. Det kommer troligen ta tid innan en sådan effektiv struktur finns på plats i nya myndigheten i förhållande till sektorsmyndigheternas befintliga strukturer.

Även banbrytande forskning bör finnas som ansvarsområde för Myndigheten för strategisk forskning, eftersom banbrytande forskning även förekommer inom tillämpad forskning och innovationsforskning. Det kan annars finnas en stor risk att banbrytande forskning ej kommer att uppmuntras inom dessa forskningsnivåer.

Uppdraget att ge stöd till innovationsaktiviteter överlappar med Innovationsmyndighetens ansvarsområde.

Organisationsstrukturen är en av de viktigaste aspekterna i detta; en möjlighet är att strukturen baseras på samhällsutmaningarna vilket möjliggör

helhetsgrepp/systemperspektiv och multidisciplinaritet. I strukturen kan även ingå vissa kompetensområden som är att betrakta som byggstenar för att adressera samhällsutmaningarna.

Innovationsmyndigheten (s. 334)

Förslag: En ny myndighet med benämningen Innovationsmyndigheten inrättas. Dess uppgift är att stödja transformation av samhälle och näringsliv samt finansiera forskning och innovation som leder till lösningar på komplexa samhällsproblem. Innovationsmyndigheten ska också ge stöd till innovationsverksamhet i små och medelstora företag.

Innovationsmyndigheten leds av en styrelse med sju ledamöter som utses av regeringen. Ledamöterna utses för tre år i taget, och högst sex år i följd.

Mälardalens universitet anser att en innovationsmyndighet är väl motiverad. Innovationsmyndigheten liknar på många sätt dagens Vinnova. Det framgår inte varför det är motiverat att starta upp en helt ny myndighet i stället för att införa de föreslagna förändringarna på befintlig myndighet.

Det bör ligga inom Innovationsmyndighetens uppdrag att finansiera projekt för kommersialisering av forskning, inklusive medel för Validering För Tillämpning (VFT) till universitetens innovationskontor. Vidare är det viktigt att det blir en tillräcklig nivå och innehåll i denna finansiering, så att det inte blir en kraftig minskning jämfört med dagens Vinnova-finansiering för sådana projekt.

Styrning och organisation

Mälardalens universitet anser att ett större forskarinflytande är nödvändigt för att säkra såväl prioritering som forskningens kvalitet, långsiktighet och förmåga att lösa samhällsutmaningar. I gruppen för bestämmande av innovationsmyndighetens inriktning bör därför även forskare ingå. Det är viktigt att tillsättning av ledamöter i de beslutande organen sker genom en transparent process och att jävssituationer undviks.

Kommentarer till förslaget

Forskning relaterad till komplexa samhällsproblem är bland det mest strategiska som finns, och det bör övervägas om dessa frågor bör ligga inom Myndigheten för strategisk forskning i stället för inom Innovationsmyndigheten, bland annat för att hanteras i förhållande till övriga strategiska forskningsområden.

En formell grupp för strategisk samordning och gemensam systemstrategi (s. 357)

Förslag: För Vetenskapsmyndigheten, Myndigheten för strategisk forskning och Innovationsmyndigheten ska det finnas en grupp för strategisk samordning bestående av myndighetscheferna. Till gruppen ska minst sex personer adjungeras, varav minst två rektorer från svenskt universitet eller högskola, minst två från näringslivet samt minst två som företräder allmänna intressen.

Gruppen ska ta initiativ och samverka så att den statliga externa forsknings- och innovationsfinansieringen har en tydlig riktning, agerar proaktivt och gör nödvändiga prioriteringar.

Mälardalens universitet anser att problemet inte är för många statliga forskningsfinansiärer utan istället bristen på samordning och spretiga och/eller överlappande uppdragsbeskrivningar. Att skapa tre nya myndigheter löser inte problemet med en undermålig samordning. Förslaget med en formell grupp för samordning är alldeles för tunt för att lösa problemet.

En formell grupp för operativ och administrativ samordning (s. 358)

Förslag: För Vetenskapsmyndigheten, Myndigheten för strategisk forskning och Innovationsmyndigheten ska det finnas en grupp för operativ samordning bestående av de personer myndighetscheferna utser.

Gruppen ska samverka i frågor som rör administration, verksamhetsstödjande system och genomförandet av utlysningar. Gruppen ska även ta initiativ för att utveckla och förnya formerna för administration av finansiering av forsknings- och innovationsverksamhet.

Mälardalens universitet anser att om ett gemensamt administrativt system för ansökningar och ärendehantering införs, är det positivt (och nödvändigt) med en samordnande grupp kring detta.

Kommentarer till förslaget

Det finns en risk och eventuellt en effektivitetsförlust i att skapa två separata samordningsgrupper, istället för en gemensam grupp för strategisk och operativ samordning. Risken är att det kommer krävas en samordningsgrupp för samordningsgrupperna.

Det finns också en risk med att myndigheternas arbete i hög grad kommer samordnas av icke-akademisk personal, om inte dessa på annat sätt har en bred förståelse för villkoren hos dem som ska utföra forskningen som myndigheterna finansierar.

Ansöknings- och ärendehanteringssystem (s. 362)

Förslag: De forskningsfinansierande myndigheterna ska ha ett gemensamt ansöknings- och ärendehanteringssystem för finansiering av forskning och innovation. Systemet ska tillhandahållas av Myndigheten för strategisk forskning.

Mälardalens universitet anser att införa ett gemensamt ansöknings- och ärendehanteringssystem är välkommet utifrån ett forskarperspektiv och kan öka tydligheten och transparensen kring forskningsfinansieringen. Ett sådant gemensamt system bör dock kunna inrättas oberoende av organisationsstruktur.

Finansiering av utländska forskningshuvudmän (s. 362)

Förslag: Vetenskapsmyndigheten, Myndigheten för strategisk forskning och Innovationsmyndigheten kan finansiera en utländsk forskningshuvudman i de fall den utländska forskningshuvudmannen samarbetar med en svensk forskningshuvudman i ett gemensamt projekt.

Mälardalens universitet anser att förslaget att myndigheterna kan finansiera utländska forskningshuvudmän är bra, men att krav bör ställas på att resultaten ska vara av intresse och nytta för Sverige och svenska organisationer (lärosäten, näringsliv, offentlig sektor).

Kommentar till förslaget

Det är viktigt att det ställs villkor som inte möjliggör "dumpning" av svensk forskning på utländsk huvudman som har andra regelverk, löne- och anställningsvillkor, etc.

Finansiering av doktorandstudier (s. 364)

Bedömning: Vetenskapsmyndigheten, Myndigheten för strategisk forskning och Innovationsmyndigheten bör bevilja medel för fyra års doktorandstudier, i de fall syftet är att finansiera forskarutbildning.

Mälardalens universitet anser att förslaget att strategiska och innovationsmyndigheterna kan komma att finansiera fyraåriga doktorandstudier är välkommet. Det är ett moraliskt ansvar att staten ska bevilja finansiering för doktorandstudier fullt ut, dvs fyra års heltidsstudier. Det innebär

att projekttider ska kunna vara 5-6 år för att även få in till exempel institutionstjänstgöring, såsom till exempel undervisning.

Kommentarer till förslaget

Parallellt med denna reform skulle även anställningsförhållanden kunna ses över, vilket skulle kunna trygga doktoranders anställningar och skapa möjligheter att till exempel flytta (bolån är svåra att få med tillfälliga anställningar).

Finansiering av utveckling av nya utbildningar (s. 364)

Bedömning: Vetenskapsmyndigheten, Myndigheten för strategisk forskning och Innovationsmyndigheten bör kunna bevilja medel för utveckling av utbildningar som baseras på resultat från sådant som finansierats av myndigheterna.

Kommentarer till förslaget

Om det blir tydligt att detta är ett led i att forskningsresultat ska implementeras i utbildningen är det i grunden bra. Om detta kan få stödfinansiering så är sannolikheten att detta sker på ett adekvat sätt.

Man kan överväga om även resultat som är baserade på finansiering från andra finansiärer som exempelvis Horisont Europa ska accepteras.

Att finansiera utveckling av utbildningar via de forskningsfinansierande myndigheterna riskerar dock leda till mindre medel för forskning. Svårt att se hur detta i så fall kommer att främja forskningen. Utveckling av utbildningar bör ligga i universitetens finansiering, via basanslagen.

Undvik samfinansieringskrav för lärosäten i utlysningar (s. 365)

Bedömning: Vetenskapsmyndigheten, Myndigheten för strategisk forskning och Innovationsmyndigheten bör undvika att ställa formella krav på samfinansiering från lärosäten vid utlysning av medel. Detta gäller dock inte vid finansiering av forskningsinfrastruktur.

Mälardalens universitet instämmer i rekommendationen att myndigheterna bör undvika att ställa formella krav på samfinansiering från lärosätena vid utlysning av medel.

Uppföljning av myndighetsstrukturen (s. 366)

Förslag: Regeringen ger vart fjärde år en särskild utredare i uppdrag att analysera och utvärdera både myndighetsstrukturen och de tre myndigheterna Vetenskapsmyndigheten, Myndigheten för strategisk forskning och Innovationsmyndigheten.

Mälardalens universitet anser att förslaget att den nya finansieringsstrukturen utvärderas är bra, men mätbara mål och direkta konsekvenser bör ställas upp och analyseras före bildandet av myndigheterna, i samråd med universiteten. Vidare bör man överväga att låta en kommitté med kompetenser från de tre olika områdena göra utvärderingen.

Kommentar till förslaget

Ett alternativ till att vart fjärde år följa upp strukturen, är att ha en kontinuerlig process som följer strukturens utveckling och kan anpassa efter behov. Detta är särskilt relevant de första åren innan strukturerna satt sig helt och därmed blir svårare att förändra.

Indirekta kostnader (s. 367)

Förslag: Regeringen bör låta utreda så kallade indirekta kostnader. Utredningen bör undersöka om det är lämpligt att beräkningsprincipen för extern statlig finansiering av forskning och innovation ska utgå från en schablon.

Mälardalens universitet anser att detta förslag står i strid med rekommendationen att undvika samfinansiering. Samfinansieringen beror idag huvudsakligen på att de bidrag som beviljas saknar full kostnadstäckning för indirekta kostnader. Olika verksamheter kan ha strukturella skillnader som ligger bakom olikheter i nivån av indirekta kostnader. Därmed slår användandet av schabloner olika hårt mot olika lärosäten.

Kommentar till förslaget

Schabloner är inte rätt modell för att komma till rätta med 'skenande OH-kostnader'. Det riskerar istället att skapa konkurrens mellan lärosätena som enbart handlar om att ha ett slimmat verksamhetsstöd, och inte om de bästa förutsättningarna att bedriva forskning. Risken finns att verksamhetsstödet bantas och (ännu) mer administrativa uppgifter läggs över på forskande personal.

Balans mellan extern finansiering och basanslag (s. 369)

Bedömning: Om regeringen skulle besluta att inrätta en ny funktion för kvalitetsbaserad fördelning av basanslag skulle Vetenskapsmyndigheten vara en lämplig placering för funktionen.

Kommentar

Långsiktig finansiering av forskning och stabila förutsättningar för lärosätena att bedriva forskning är viktigt för forskning av högsta kvalitet. Därmed är det också viktigt att fördelningen av basanslagen sker med transparens och förutsägbarhet. Dagens fördelning är dock i alltför stor grad baserad på historisk fördelning vilket gör det svårt eller omöjligt för mindre och nyare universitet att växa och utveckla sin forskningsverksamhet utan en hög andel externa bidrag. Mälardalens universitet anser det välkommet om fördelningsmodellen för basanslagen ses över för att skapa balans mellan extern finansiering och basanslag.

Militär forskning och dubbel användning (dual use) (s. 371)

Förslag: Vetenskapsmyndigheten, Myndigheten för strategisk forskning och Innovationsmyndigheten bör ha i uppgift att i sin verksamhet beakta Sveriges utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska intressen.

I sin verksamhet ska de tre myndigheterna kunna finansiera alla typer av forskning och innovation, även sådan som har inslag av militär användning eller dubbel användning. Utredningen anser att forskning med dubbla användningsområden inte ska behandlas annorlunda än annan forskning, delvis på grund av att det blir allt svårare att sätta en gräns mellan civil och militär användbarhet av teknik.

Mälardalens universitet anser att detta är positivt då detta indirekt betyder att forskningsfinansiärerna måste ha en bredd i sin kunskap kring dubbla användningsområden vilket troligtvis kommer leda till en mer nyanserad bild av sådan forskning.

Utredningen föreslår vidare att Myndigheten för strategisk forskning och Innovationsmyndigheten kan få i uppdrag att utveckla satsningar inom, eller i gränslandet mot, försvarsforskning, samt att tydliggöra aspekter relaterade till dubbla användningsområden i de program där detta är tillämpligt.

Kommentar

Redan från start skulle Myndigheten för strategisk forskning exempelvis kunna överta ansvaret för den Europeiska försvarsfonden (EDF) från Försvarets materielverk. I framtiden kan det även vara aktuellt att överväga att utse Myndigheten för strategisk forskning som ansvarig för finansieringar/forskning kopplat till NATO, vilket skulle kunna förenkla universitetens kontakt med myndigheterna och minska risken att exempelvis liknande frågor om EDF och NATO hanteras på olika sätt.